

РОЗВИТОК АВТОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТІВ

Одним із провідних напрямків сучасної освіти є формування особистості, що здатна до саморозвитку, до неперервного самовдосконалення. Професійна діяльність викладачів університетів потребує постійного опанування нових навичок та формування компетенцій, що відповідають тенденціям розвитку світової науки сьогодення. Це, в свою чергу, актуалізує проблему розвитку автопсихологічної компетентності викладачів університетів.

Автопсихологічна компетентність – це здатність особистості до професійного та особистісного розвитку за рахунок активізації особистісних ресурсів, рефлексії власних можливостей на основі самодіагностики, особистісної саморегуляції та самоконтролю, створення індивідуальної системи способів і прийомів психологічної самопідтримки у процесі самовдосконалення (Проскурка Н.М., 2021).

Складовими автопсихологічної компетентності викладачів університетів є мотиваційний, ціннісно-смысловий, когнітивний, операційно-регулятивний та рефлексивний компоненти.

Мотиваційний компонент автопсихологічної компетентності містить сукупність мотивів, які спрямовують викладача на усвідомлене активне опанування свого внутрішнього світу й особливостей психологічних процесів та явищ. До таких мотивів можна віднести прагнення до саморегуляції та самоконтролю, самовдосконалення, до пізнання власних особистісних якостей і їх впливу на професійну діяльність, прагнення здобути психологічні знання, для реалізації свого творчого потенціалу у професійній діяльності.

Ціннісно-смысловий компонент характеризує ціннісне ставлення викладачів до самопізнання та саморозвитку, ціннісне ставлення до життя, прагнення до самоактуалізації. Тобто, ціннісне ставлення до своєї життєвої та професійної активності, усвідомлення власних можливостей та прагнень до самореалізації та самовдосконалення, як запоруки професійного розвитку у професійній діяльності.

Когнітивний компонент автопсихологічної компетентності містить сукупність знань про зміст і показники автопсихологічної компетентності загалом і особистісного розвитку зокрема, вплив автопсихологічної компетентності на ефективність професійної діяльності, психологічно обґрунтовані шляхи та засоби вдосконалення автопсихологічної компетентності та власного особистісного розвитку.

Операційно-регулятивний компонент містить набір умінь і навичок, що забезпечують особистісний розвиток і професійне вдосконалення викладачів університетів на основі: самодіагностики, особистісної саморегуляції та самовдосконалення, високої самоефективності тощо.

Рефлексивний компонент містить сукупність особистісних характеристик, що забезпечують здатність особистості до саморозуміння, саморозвитку та професійного вдосконалення. Найважливіше місце серед них займає рефлексивність, з чим погоджуються як вітчизняні так і зарубіжні дослідники.

Як зазначає С. Кузікова (Кузікова С., 2020), «актуалізований і керований саморозвиток людина здійснює тільки тоді, коли свідомо ставить цілі щодо самопізнання, самовдосконалення, самореалізації, визначає перспективи того, чого домагається, тобто усвідомлює і перетворює власні особистісні характеристики і способи взаємодії зі світом».

Для розвитку автопсихологічної компетентності викладачів університетів нами було розроблено спецкурс «Розвиток автопсихологічної компетентності викладачів університетів». Метою програми є допомога викладачам університетів в актуалізації процесів самопізнання, саморефлексії, саморегуляції, самовдосконалення, самоефективності, самоактуалізації.

Програма розвитку складається з трьох взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1. «Мотивація до саморозвитку та самопізнання» спрямований на активізацію мотивації до самопізнання, на усвідомлення значущості мотивації саморозвитку та професійної самореалізації.

Модуль 2. «Особистісні характеристики успішного викладача університету» спрямований на самопізнання індивідуальних психологічних особливостей, покращення міжособистісної взаємодії та напрацювання навички роботи в команді.

Модуль 3. «Професійна самореалізація викладача» спрямований на актуалізацію позитивного ставлення до процесу самопізнання як можливості досягнення певного рівня професійного та особистісного розвитку; усвідомлення особистісної відповідальності за наслідки професійної самореалізації.

Отже, розвиток автопсихологічної компетентності викладачів університетів спрямований на формування нового покоління самореалізованих, успішних фахівців, що забезпечують якісну підготовку здобувачів вищої освіти.

Перспективним напрямком подальшої роботи є впровадження спецкурсу «Розвиток автопсихологічної компетентності викладачів університетів» в рамках курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.